

Stöd till ensamkommande barn och ungdomar – perspektiv och erfarenheter

Vilket stöd behöver och får ensamkommande barn och ungdomar – enligt de yrkesgrupper som arbetar i mottagandet och enligt ensamkommande ungdomar själva?

FoU-dag 16 nov 2017

Åsa Backlund

Asa.backlund@socarb.su.se

Åsa Backlund, ph. dr. Institutionen för socialt arbete, Stockholm

www.fou-nordvast.se

Syfte och frågeställningar

Syfte: Undersöka olika aktörers perspektiv på behov och utformning av stöd till ensamkommande barn och ungdomar.

- 1) Hur ser ungdomar som själva anlänt till Sverige utan vårdnadshavare på vad för slags stöd som behövs från mottagarlandet i situationen som ensamkommande barn?
- 2) Hur beskriver professionella inom socialtjänst, HVB och skola:
  - *vad de gör i sin verksamhet för att stödja ensamkommande barn och ungdomar*
  - *sin professionella roll i relationen till dessa barn och ungdomar*
  - *förutsättningar, hinder och utvecklingsområden i arbetet*
  - *samarbetet mellan HVB, skola och socialtjänst kring denna målgrupp?*

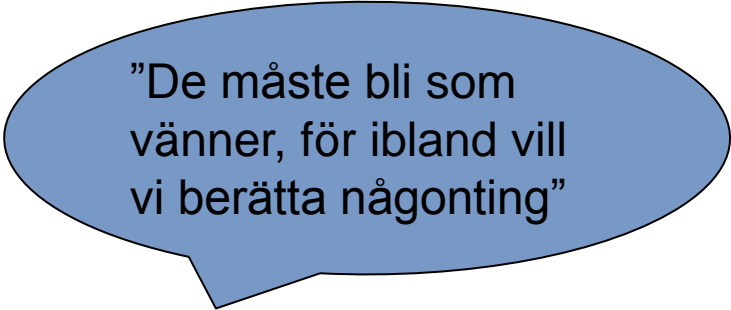
Metod

- **Empiri:** Studien bygger på kvalitativa intervjuer med personal i socialtjänst (11), skola (11) och HVB (9) för ensamkommande barn från tre kommuner i FoU-nordvästs region, samt med ungdomar (20) som själva anlät som ensamkommande barn och som vid tidpunkten för intervjuerna bodde i och/eller gick i skolan i dessa tre kommuner 2012-2013.
- **Teoretiska analysverktyg:**
  - *Socialt stöd:* Ett socialt nätverks tillhandahållande av psykologiska och materiella resurser avsedda att gynna individers förmåga att hantera stress. Kan delas upp i emotionellt, instrumentellt, informativt och värderande stöd.
  - *Socialt kapital:* Sociala relationer av kritisk betydelse för att få tillgång till olika former av resurser. Kvaliteten i relationerna avgörande för om kapital kan mobiliseras.

Ungdomarnas perspektiv

Efterfrågat stöd:

- Att bli bemött som individ
- Äkta omtanke
- Konkret hjälp

”De måste bli som vänner, för ibland vill vi berätta någonting”

Situationsbeskrivningar:

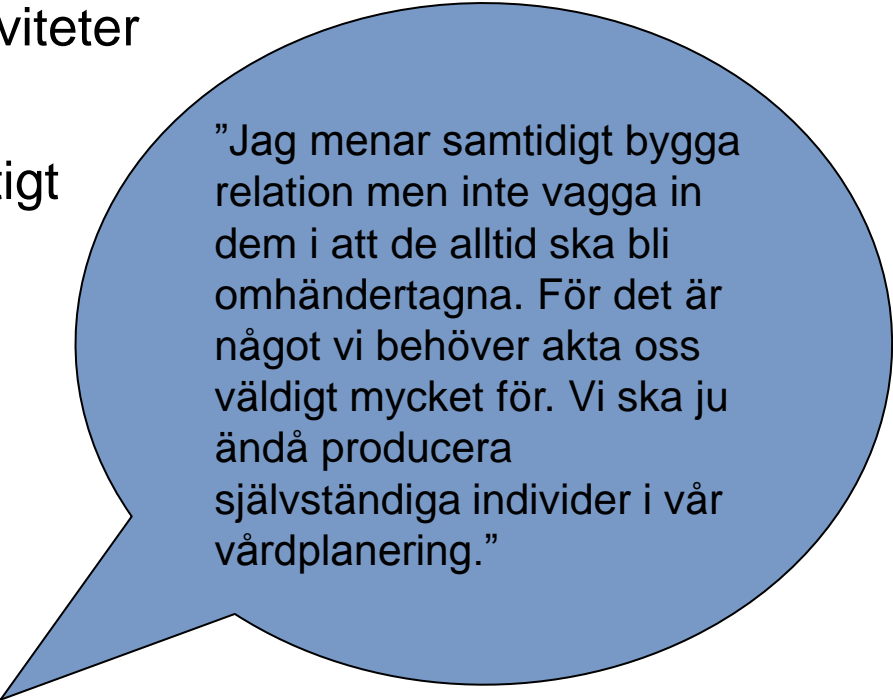
- Svårigheter i kontakt med jämnåriga och civilsamhälle
- Övergivenhet och ensamhet i eget boende
- Psykisk utsatthet

”Inte en gång ringde de mig. Att, hur mår du? Lever du?”

Socialekreterarnas perspektiv

- Utredda och följa upp insatser
- Samordna och kontrollera andra aktörer
- Förbereda för självständighet
- Motivera till skola och fritidsaktiviteter
- Vara ett språkrör för gruppen
- Främst indirekt roll men tillit viktigt

”Jag menar samtidigt bygga relation men inte vaggas in i dem i att de alltid ska bli omhändertagna. För det är något vi behöver akta oss väldigt mycket för. Vi ska ju ändå producera självständiga individer i vår vårdplanering.”

Boendepersonalens perspektiv

- Inte behandling (men gradskillnad i inriktning)
- Självständighet och integration övergripande mål
- Träning av sociala färdigheter
- Att balansera relation, förstå, härbärgera och ”stå kvar”.

”Då tänker jag på målet, syftet med vår verksamhet, vilket är att vi ska få de här personerna integrerade och självständiga, och att vårt arbete handlar om det”.

Skolpersonalens perspektiv

- Gruppering och anpassning av undervisning
- Studie- och yrkesvägledning och praktik
- Kontakt med elevhälsan
- Social gemenskap
- Lyfta ungdomarnas resurser
- Anpassning/gränssättning av yrkesrollen

”Alltså de kommer ju till en som mentor/.../med frågor som är såhär att, alltså jag är ledsen men jag kan inte ta den uppgiften. Eller det är klart att jag kan ta den men det ingår inte i mitt läraruppdrag. Jag har inte rätt kompetens och inte den tid som krävs”

Samverkan

Socialtjänsten: "Allting hänger på att alla gör sitt jobb och ibland är vi tyvärr alldeles för många som gör att det är så lätt hänt att vissa delar faller. Och tyvärr kan man väldigt lätt skylla ifrån sig, gode männen skyller på boendet, boendet på gode männen, men i slutänden hamnar det hos oss att lösa problemet."

Boende: "Bara vissa gode män gör verkligen sitt jobb. De kan sina arbetsuppgifter, de är engagerade. Sen finns det de som inte alls vet vad det innebär att vara god man och lägger över allt på oss och även säger det till ungdomarna så att det får det som att låta som att vi inte gör vårt jobb, när vi bara hänvisar till att det är gode mannen som ska göra sitt jobb. Och det startar konflikter..."

Skola: "Jag har försökt med mer kontakt dem [med socialtjänsten] för en av mina elever, men... jag fick aldrig något svar. Då när vi satt under ett möte så sa hon att, ja just det jag har glömt maila dig. Och det är liksom såna viktiga frågor. Det är inte såna frågor som är bara, ja... Alltså, det är frågor som berör eleverna till djupet. Som man vill verkligen hjälpa dem [med]."

Sammanfattade slutsatser

- Brister i psykologiskt och emotionellt stöd
- Skillnader i fokus på stöd mellan personal och ungdomar
- Organisatoriska hinder för skolan som arena för integration
- Skolan och elevhälsan viktig hälsofrämjande arena/resurs
- Viktigt med understödd samverkan
- Bristande stöd i samband med att samhällsvården avslutas

Praktiska implikationer

- Individuell anpassning
- Stimulera utveckling av goda relationer och socialt nätverk
- Satsa på skolan som arena för hälsofrämjande arbete och integration
- Adressera den psykiska utsattheten
- Understöd samverkan
- Successiv övergång till självständigt boende
- Utveckla och verbalisera det sociala och emotionella stödet